

УДК 780.614.333:78.071.072(477)(045)
DOI: 10.31318/2414-052X.2(63).2024.310289

АНТОН ГОРОДЕЦЬКИЙ

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7205-6981>

кандидат мистецтвознавства, старший викладач

кафедри струнно-смічкових інструментів

Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського

(Київ, Україна)

antonvgorodetsky@gmail.com

КЛАС АЛЬТА У НАЦІОНАЛЬНІЙ МУЗИЧНІЙ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ

ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО: НАУКОВИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ

Розглянуто дисертаційні дослідження, присвячені різним питанням альтового виконавства, здійснені викладачами та вихованцями кафедри струнно-смічкових інструментів Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. З'ясовано, що, незважаючи на колосальний потенціал темброво-виражальних можливостей, альт тривалий час залишався в тіні своїх найближчих родичів по струнно-смічковому сімейству — у першу чергу в аспекті сольного виконавства. Описано шлях альту до визнання рівноправним сольним інструментом, який розпочався за часів Романтизму з другої половини XIX століття, набрав стрімких обертів у першій половині XX століття та, фактично, продовжується і сьогодні. Наголошено на тому, що введення альтової проблематики у науково-музичний обіг є одним із засобів культурної пропаганди інструмента, поряд із його виконавською презентацією. Вказується на наявність наукового потенціалу в альтистів, адже за період від 1971 року і до сьогоднішнього дня в Україні було захищено 9 кандидатських дисертацій, присвячених різним проблемним питанням альтового виконавства, з яких 5 було здійснено викладачами та вихованцями класу альту Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Представлено інформацію стосовно біографії музикознавців-альтистів та охарактеризовано кожне дисертаційне дослідження. Відзначено актуальність та прогресивність тематики досліджень, яка нерідко випереджає свій час. Підкреслено важливість подальшого продовження наукових розвідок у галузі альтового виконавства. Доведено, що кафедра струнно-смічкових інструментів Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського сьогодні є не лише кількісним, а й якісним лідером у сфері дослідження альтового виконавства.

Ключові слова: альт, кафедра струнно-смічкових інструментів Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, музичне виконавство, дисертація, інструменталізм, українське музикознавство.

Постановка проблеми... В історії музичного мистецтва є небагато інструментів з такою непростою «біографією», як у альту. З'явившись навіть дещо раніше за скрипку, маючи величезний потенціал темброво-виражальних можливостей, він тривалий час залишався в тіні своїх найближчих родичів по струнно-смічковому сімейству — скрипки та віолончелі. В першу чергу це

стосувалося сольного виконавства — композитори нечасто наважувалися писати для нього.

Ситуація почала змінюватися у період Романтизму, особливо з другої половини XIX століття. Як не дивно, шлях альтя до визнання рівноправним сольним інструментом розпочався саме з оркестрової музики. Непересічний тембр альтя, його «художній образ» та технічний арсенал були співзвучними творчим інтенціям композиторів-романтиків. Невипадково, незважаючи на те, що середньостатистичний рівень виконання альтистів у більшості європейських оркестрів XIX ст. залишався доволі низьким, композитори-романтики за щонайменшої нагоди намагалися використовувати можливості цього інструмента у своїх партитурах. Виняткова за історичним і художнім значенням партитура «Гарольда в Італії» Гектора Берліоза яскраво підтверджує цю тезу, ба більше — у даному випадку альт вже представлений у ще не звичному для тих часів сольному амплуа.

По-справжньому революційним чином до застосування альтів у своїх оркестрових партитурах підійшли три композитори доби пізнього романтизму — початку епохи модернізму: Ріхард Вагнер, Густав Малер та Ріхард Штраус. Адже технічний та художній рівень, загальне інтонаційне і смислове навантаження оркестрових альтових партій у їхніх творах мало в чому поступалися, наприклад, скрипковим партіям. Для їх виконання альтисти повинні були мати високий рівень спеціальної підготовки. Змін потребувала також якість самих інструментів.

Значною мірою саме цим трьом композиторам ми зобов'язані тим, що нарешті серйозно постали питання стосовно необхідності створення окремого альтового класу у музичних вишах, необхідності використання великих (з розміром корпусу від 410 мм) альтів, які здебільшого мали той справжній, самобутній оксамитовий «альтовий» тембр. Словосполучення «альтист-соліст» з розряду міфів поступово перетворюється на реальність. Їх майстерне виконання все частіше привертало увагу композиторів до цього чудового інструмента — з кінця XIX століття і до сьогодні відбувається справжній

прорив у сольному альтовому репертуарі. Втім, необхідно усвідомлювати, що хоча альтистів сьогодні поважають набагато більше, ніж, наприклад, на початку ХІХ століття, нам ще далеко до завершення цього шляху.

На першу половину ХХ століття, сповнену кардинальних культурно-художніх подій та позначену моментом зародження сумарного образу сучасного музичного мистецтва, припадає переломний період в історії альту. В означений період альт нарешті здобуває чільне місце на європейській, частково й світовій музичній арені, виконавській та творчій, передусім як абсолютно самодостатній та актуальний сольний інструмент.

Провідними осередками бурхливого музично-історичного процесу, зміст якого дає привід назвати його справжньою «альтовою революцією», стали європейські виконавсько-композиторські школи, зокрема у Франції, Англії та Німеччині, що постали на рубежі ХІХ–ХХ століть. Взагалі ж активна фаза зазначеного процесу продовжувалася приблизно до середини ХХ ст. Саме впродовж цього півстолітнього періоду сформовані у згаданих країнах високі художні стандарти гри поширилися майже по всьому академічному музичному світу. Як наслідок, починаючи від середини минулого століття написання творів за участю сольного альту стає для більшості визначних композиторів світу не тільки стійкою традицією, а й відчутною творчою потребою.

Добре відомо, що до початку зазначеного періоду європейський сольний альтовий репертуар залишався вкрай малочисельним, особливо у порівнянні зі скрипковим, оскільки більшістю тогочасних композиторів альт сприймався як своєрідна «*terra incognita*». Тож запорукою активного розвитку сольного альтового виконавства стало стрімке розширення оригінального репертуару, спеціально призначеного для даного інструмента. Залучення, почасти навіть спонукання композиторів-сучасників до написання альтової музики стає на той час першочерговим завданням багатьох альтистів-солістів.

Разом із тим, в європейському композиторському середовищі почастишали випадки, коли митці безпосередньо володіли грою на альті, часто на достатньо високому, фактично професійному рівні. Вони також активно

долучалися до справи створення сучасного альтового репертуару — подеколи розраховуючи на власні виконавські сили, а іноді довіряючи презентацію своїх творів більш досвідченим колегам-альтистам. Такі випадки представляють окремий зріз історії європейського альтового мистецтва першої половини ХХ ст., що потребує детального вивчення.

Варто наголосити, що активна взаємодія у межах ланки «композитор-виконавець» становить один із важливих чинників розвитку академічної музичної культури. Варто наголосити, що у процесі розвитку європейського альтового мистецтва зазначеного періоду, а особливо у справі затвердження альтя у царині сольного концертного виконавства, ця взаємодія виявилася визначальною обставиною, що дозволило сконцентрувати на ній пропоноване дослідження та зумовило його актуальність.

Нову епоху в історії альтя також характеризує активізація інтересу до нього з боку музикознавчої спільноти. Принагідно слід зазначити, що введення питань альтової проблематики в активний науково-музичний обіг стало важливим засобом «культурної пропаганди» інструмента, поряд із його виконавською презентацією. Видатний сучасний американський дослідник альтового мистецтва Моріс Райлі (*Maurice Riley*) описує дану ситуацію наступним чином: «Зростання значущості альтя у творчості сучасних композиторів, постійне розширення сольного репертуару, важливість альтя у камерній музиці та оркестрових творах робить очевидною необхідність створення відповідної музикознавчої літератури, присвяченої інструменту» (1993, с. 9).

В українській «альтовій спільноті» вже давно простежується глибинне усвідомлення наведеної тези. Так, зокрема, у період від 1991 року і до сьогодення у нас було захищено 8 кандидатських дисертацій, присвячених різним питанням альтової проблематики. Одна дисертація «з'явилася» ще за радянських часів. Показово та важливо, що всі ці роботи написані практикуючими альтистами, які у буквальному сенсі пропустили «крізь пальці» ту проблематику, яка лежала в основі їх робіт. Також показовим та важливим є

те, що 5 із 9 зазначених досліджень були здійснені саме в Києві, 4 з яких — викладачами-альтистами кафедри струнно-смичкових інструментів нашої Академії.

Самі по собі музикознавчі дослідження нечасто опиняються в центрі наукового інтересу. Втім, з огляду на важливість альтових досліджень у нагальній справі «просування» альтового виконавства, ми вирішили сфокусуватися у нашій статті саме на них. Причому не на всьому, доволі великому масиві світового альтового музикознавства, а виключно на тих дисертаційних дослідженнях, які були здійснені київськими альтистами. Крім того, зважаючи на 180-річний ювілей нашої Академії видається особливо актуальним згадати про наші досягнення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... У світовому музикознавстві відсутні роботи, у яких питання альтового виконавства розглядалися б комплексно та самодостатньо. Незначна кількість інформації присутня у традиційних для наукових праць «оглядах літератури», як, наприклад, у передмові до першого тому «Історії альту» Моріса Райлі (1993), де просто констатується величезна лакуна у даній сфері. У дисертаційному дослідженні автора цієї статті (2019), є підрозділ 1.1. «Альтова проблематика у зарубіжних та вітчизняних музикознавчих працях», де зібрано інформацію про наявні на той час зарубіжні і саме основне — українські джерела. Щоправда, українські роботи (серед них і дисертації) представлені доволі поверхнево — радше у вигляді згадки. Тому простежується необхідність у ретельному розгляді наукової думки щодо становлення і розвитку альтового виконавства як у Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського, так і у всьому світі загалом.

Мета статті полягає у розгляді київськими музикознавцями наукового вектору вивчення проблемних питань становлення та розвитку альтового виконавства як у Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського, так і у всьому світі загалом.

Означена мета вимагає постановки і вирішення наступних завдань:

1) виявити, хто з київських альтистів здійснював наукові дослідження різних проблемних питань альтового виконавства;

2) описати тематику дисертаційних досліджень представників київського альтового музикознавства з наданням короткої біографічної довідки щодо кожного науковця;

3) охарактеризувати теоретичну та практичну значущість проведеного кожного дисертаційного дослідження представниками київського альтового музикознавства.

Виклад основного матеріалу дослідження... Багаторічний професор класу альту на той час ще Київської консерваторії Борис Борисович Палшков (1928 – 1998) по праву вважається одним із піонерів українського альтового музикознавства та найбільш плідним його представником. З 1954 року після переїзду до Києва він почав працювати артистом симфонічного оркестру Київського театру опери та балету. Паралельно (1959–1965) він викладав у Київській ССМШ імені М. В. Лисенка, а з 1965 року був прийнятий на роботу у Київську консерваторію, де викладав до кінця життя. З його класу вийшла значна кількість високопрофесійних альтистів, які працюють у найкращих колективах України та Європи.

Втім, в «альтових колах» він також широковідомий завдяки своїм науково-методичним працям, яких нараховується більше 80-ти. Серед них найбільш знаною, безперечно, є монографія «Особливості звуковидобування та інтонування на альті» (1982) — чи не єдина в Радянському союзі фундаментальна методична розробка з нагальних питань альтового виконавства та педагогіки і що найважливіше — україномовна. Менш відомо, що у 1971 році він захистив першу в Україні кандидатську дисертацію — «Особливості оркестрового виконавства та питання методики підготовки альтиста-оркестранта».

З нею і сьогодні можна ознайомитися в бібліотеці нашої Академії. Слід зазначити, що для тих часів це був справжній прорив не лише в сфері альтового музикознавства, а й загалом у струнно-смичковій методиці. Як ми знаємо,

радянська система інструментальної музичної освіти була розрахована головним чином на підготовку солістів, отже поява подібного дослідження стало певною мірою викликом системі. На сторінках своєї роботи Б. Палшков з цього приводу зазначив: «Основний контингент учнів оркестрових факультетів музичних училищ і вишів — кадри для симфонічних та оперних оркестрів.

Альт не лише не є виключенням, але й, незважаючи на значний розвиток сольного виконавства на ньому останнім часом, все ще залишається переважно ансамблево-оркестровим інструментом. Тому підготовка альтистів у спеціальних класах середніх та вищих навчальних закладів — передусім виховання майбутніх артистів оркестру» (Палшков, 1971, с. 3).

Слід наголосити на тому, що дисертація Б. Палшкова випередила свій час щонайменше на чотири десятиліття, адже у сьогodнішній, зорієнтованій на європейські зразки «струнно-смичковій педагогіці» питання виховання оркестрантів є надзвичайно актуальними. На наш погляд, сьогодні знову настає час цієї роботи. Незважаючи на певну застарілість деяких її тверджень та репертуарних прикладів, вона все одно містить багато цінних ідей, які можна було б взяти на «озброєння» сьогодні.

Друга альтова дисертація у стінах нашої Академії з'явилася більше ніж через три десятиліття — у 1999 році. Це дослідження професора класу альту нашої кафедри Сергія Володимировича Кулакова, яке має назву «Альтова інтерпретація 6 сюїт Й. С. Баха для віолончелі соло» (науковий керівник доктор мистецтвознавства, професор І. А. Котляревський). С. Кулаков розпочав свою викладацьку діяльність на нашій кафедрі у 1977 році, також від 1973 року працює в симфонічному оркестрі Київського театру опери та балету, сьогодні — на посаді концертмейстера групи альтів. Крім того, має величезний досвід сольних виступів.

Що стосується дисертації, то знову маємо справу з надзвичайно актуальною темою. «Взагалі треба наголосити на величезній зацікавленості музикознавців усієї України і Національної музичної Академії зокрема у висвітленні великого кола музичних проблем у доробку великого німецького

композитора», — зазначає сам автор роботи (Кулаков, 1999, с. 9). У дослідженні розглянуто наявну на той час вітчизняну школу традицій альтової інтерпретації 6 сюїт Баха, місце сюїт у альтовому репертуарі та специфіку альтової транскрипції, інтерпретацію сюїт в альтовому мистецтві тощо. І що є найбільш цінним — як додаток до дисертації С. Кулаков представив свою власну альтову транскрипцію та студійний запис сюїт.

Зазначимо, що дана робота також дещо випередила свій час, особливо в українському музикознавстві. Адже саме сьогодні спостерігається величезний інтерес до виконання творів барокової доби, намагання наблизитися до найбільш повного відтворення композиторського задуму.

У 2012 році побачила світ «альтова дисертація» професора нашої кафедри Дмитра Григоровича Гаврильця «Європейський альтовий концерт: генезис, еволюція, жанрові моделі». І хоча офіційно її було захищено у Львові (науковий керівник доктор мистецтвознавства, професор Савицька Наталія Владиславівна), вона фактично писалася саме в Києві. Д. Гаврилець розпочав викладацьку діяльність в стінах Академії у 1984 році, у період з 2006 по 2020 роки очолював кафедру струнно-смичкових інструментів. Також вів активну концертну діяльність як соліст (1992–1997 роки працював другим концертмейстером групи альтів Національного симфонічного оркестру України).

І знову ми маємо справу із надзвичайно актуальною темою, адже твори великої форми, серед них й концерти утворюють чисельну перевагу в альтовому репертуарі. У дисертації представлений величезний зріз жанрово-стильових моделей альтового концерту, починаючи від докласичного періоду і до сьогодення.

У 2019 році було завершено та захищено кандидатську дисертацію автора даної статті — Антона Городецького. Дослідження має назву «Європейське альтове мистецтво першої половини ХХ століття: виконавська практика та композиторська творчість» (науковий керівник — кандидат мистецтвознавства Олена Олександрівна Корчова). А. Городецький почав викладати на кафедрі

струнно-смичкових інструментів у 2018 році (керівництво бакалаврськими та магістерськими науковими роботами; лекційні навчальні дисципліни — «Методика викладання гри на спеціальних інструментах у середніх навчальних закладах. Альт», «Методика викладання фахових дисциплін у закладах вищої освіти. Альт», «Сучасне інструментальне виконавство»).

У дисертації зроблено спробу визначити момент якісного та кількісного зрушення у альтовому виконавстві та репертуарі, визначити причини та основні закономірності цих зрушень. У центрі уваги дослідника «опиняються» наступні твори: Концерт для альту з оркестром Віляма Волтона, Концерт для альту з оркестром Бели Бартока, «*Lachrymae*» Бенджаміна Бріттена, Концерт для альту з оркестром Сесіла Форсайта, альтові мініатюри Ребекки Кларк, альтові концерти Пауля Гіндеміта («*Kammermusik* № 5», «*Konzertmusik* op. 48» та «*Der Schwanendreher*»).

«Представлені у дисертації зразки композиторської творчості першої половини ХХ ст. різняться між собою з позицій стильових та жанрових ознак, а також характеру використання тембрового потенціалу інструмента. Разом із тим, їх об'єднує прагнення авторів осмислити сольний альт як самодостатнє явище, відтворити високохудожній та динамічний образ інструмента, який із плином часу набуває все ширших властивостей, розкриває сучасні творчі можливості та зберігає свою актуальність», — зазначає автор дослідження (Городецький, 2019, с. 4).

Ще одна дисертація, виконана у стінах Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (2011) випускником нашої кафедри, а нині артистом групи альтів Національного симфонічного оркестру України — Орестом Кресою («Альтове мистецтво Києва в контексті європейських традицій» під науковим керівництвом кандидатки мистецтвознавства, професорки Віри Григорівни Сумарокової).

Праця «безцінна» в першу чергу завдяки унікальним фактам стосовно історії київської альтової школи, альтових творів українських композиторів Я. Верещагіна, Г. Гаврилець, Ю. Іщенка, І. Карабиця, Ж. Колодуб,

Б. Лятошинського, Г. Ляшенка, В. Сильвестрова, М. Скорика, Є. Станковича.

Висновки.

1. Одним із «піонерів» українського альтового музикознавства та найбільш плідним його представником є багаторічний професор класу альта на той час ще Київської консерваторії Борис Палшков (1928 – 1998). Його справу продовжили викладачі-альтисти нашої Академії Сергій Кулаков, Дмитро Гаврилець, Антон Городецький та випускник кафедри струнно-смичкових інструментів, а нині артист Національного симфонічного оркестру України — Орест Криса.

2. У 1971 році Борис Палшков захистив першу в Україні кандидатську «альтову дисертацію» — «Особливості оркестрового виконавства та питання методики підготовки альтиста-оркестранта». У 1999 році з'явилася дисертація Сергія Кулакова, яка має назву «Альтова інтерпретація 6 сюїт Й. С. Баха для віолончелі соло». Дослідження Ореста Криса «Альтове мистецтво Києва в контексті європейських традицій» було захищене у 2011 році. У 2012 році «побачила світ» дисертація Дмитра Гаврильця «Європейський альтовий концерт: генезис, еволюція, жанрові моделі». У 2019 році було завершено та захищено роботу автора статті — Антона Городецького. Дослідження має назву «Європейське альтове мистецтво першої половини ХХ століття: виконавська практика та композиторська творчість».

3. Враховуючи загальну спрямованість радянської системи інструментальної музичної освіти на підготовку солістів, «поява» дисертації Б. Палшкова стала певною мірою викликом цій системі. У сьогоденній, зорієнтованій на європейські зразки «струнно-смичкової педагогіці» питання виховання оркестрантів є надзвичайно актуальними. На наш погляд, наразі знову настає час для дослідження Б. Палшкова, навіть незважаючи на певну застарілість деяких її тверджень та репертуарних прикладів. Що стосується дослідження С. Кулакова, то знову маємо справу з надзвичайно актуальною темою, яка дещо випередила свій час, особливо в українському музикознавстві, адже саме сьогодні спостерігається величезний інтерес до виконання творів

барокової доби, намагання наблизитися до найбільш повного відтворення композиторського задуму. Цінним є те, що у якості додатку до дисертації її автор представив свою власну альтову транскрипцію та студійний запис сюїт. Проблематика дисертації Д. Гаврильця також є надзвичайно актуальною, адже твори великої форми, серед них і концерти, утворюють чисельну перевагу в альтовому репертуарі. У роботі представлений величезний зріз жанрово-стильових моделей альтового концерту, починаючи від докласичного періоду і до сьогодення. У дисертаційному дослідженні А. Городецького зроблено спробу визначити момент якісного та кількісного зрушення в історії альтового виконавства та репертуару, визначити причини та основні закономірності цих зрушень. Найбільша цінність роботи О. Криси — унікальні факти щодо історії київської альтової школи, альтових творів українських композиторів.

Перспективи подальших розвідок... Національна музична академія України імені П. І. Чайковського сьогодні є лідером вітчизняного альтового музикознавства — причому не лише кількісним, а й якісним. В першу чергу завдяки актуальності наукової проблематики, її сучасності, яка іноді навіть випереджає сьогодення. Втім, залишається ще багато нерозроблених тем, пов'язаних з українською альтовою школою та альтовими творами українських композиторів. На нашу думку, цей напрям є перспективним і, найголовніше, — актуальним. Крім того, українським альтистам, авторам кандидатських дисертацій, є сенс подумати про наступну сходинку в ієрархії музикознавчих досліджень — написання та захист докторських дисертацій, присвячених зазначеній проблематиці. Такий крок сприятиме виведенню альтового виконавства на вищий рівень наукової дискусії, сприятиме вже згаданій нами на початку статті нагальній справі подальшої «культурної пропаганди» інструмента.

Список використаної літератури і джерел

1. Гаврилець, Д. Г., 2012. *Європейський альтовий концерт: генезис, еволюція, жанрові моделі*. Дис. канд. мистецтвознавства. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка.
2. Городецький, А. В., 2019. *Європейське альтове мистецтво першої половини ХХ століття: виконавська практика та композиторська творчість*. Дис. канд.

мистецтвознавства. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського.

3. Дедюля, Ю. М., 2021. *Твори крупної форми для альти в українській музиці останньої третини ХХ–початку ХХІ століть: жанрово-стильовий пошук*. Дис. канд. мистецтвознавства. Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.

4. Карапінка, М. З., 2011. *Жанрова парадигма європейської сонати для альти і фортепіано ХVIII–ХХ століть*. Автореф. дис. канд. мистецтвознавства. Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка.

5. Косенко, Г. Г., 2018. *Темброва семантика альти у творчості харківських композиторів 1960–2000-х рр.* Автореф. дис. канд. мистецтвознавства. Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.

6. Криса, О. Б., 2011. *Альтове мистецтво Києва у контексті європейських традицій*. Дис. канд. мистецтвознавства. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського.

7. Кулаков, С. В., 1999. *Альтова інтерпретація 6 сюїт Й. С. Баха для віолончелі соло*. Дис. канд. мистецтвознавства. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського.

8. Купріяненко, Е. Б., 2010. *Альт у політембровому камерно-інструментальному ансамблі австро-німецької традиції (пізнє бароко – Й. Брамс)*. Автореф. дис. канд. мистецтвознавства. Харківський державний університет мистецтв імені І. П. Котляревського.

9. Палшков, Б. Б., 1971. *Особенности оркестрового исполнительства и вопросы методики подготовки альтиста-оркестранта*. Автореф. дисс. канд. искусствоведения. Киевская государственная консерватория имени П. И. Чайковского.

10. Палшков, Б. Б., 1982. *Особливості звуковидобування та інтонування на альті*. Київ: Музична Україна.

11. Riley, M. W., 1993. *The history of the viola*. Vol. 1. Michigan: Braun-Brymfield, Ann Arbor.

References

1. Havrylets, D. H., 2012. *The European viola concerto: genesis, evolution, genre models*. Ph.D. in Art History. Thesis. M. Lysenko Lviv National Music Academy.

2. Horodetskyi, A. V., 2019. *The European viola art of the first half of the 20th century: performing practice and composer's creativity*. Ph.D. in Art History. Thesis. P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine.

3. Dediulia, Yu. M., 2021. *The large-scale works for viola in Ukrainian music of the last third of the 20th–beginning of the 21st centuries: a genre-style search*. Ph.D. in Art History. Thesis. I. P. Kotlyarevskyi Kharkiv National University of Arts.

4. Karapinka, M. Z., 2011. *The genre paradigm of the European sonata for viola and piano of the 18th–20th centuries*. Ph.D. in Art History. Abstract of Thesis. M. Lysenko Lviv National Music Academy.

5. Kosenko, H. H., 2018. *Timbral semantics of the viola in the work of Kharkiv composers of the 1960th–2000th*. Ph.D. in Art History. Abstract of Thesis. I. P. Kotlyarevskyi Kharkiv National University of Arts.

6. Krysa, O. B., 2011. *The Kyiv viola art in the context of European traditions*. Ph.D. in Art History. Thesis. P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine.

7. Kulakov, S. V., 1999. *The viola interpretation of J. S. Bach's 6 suites for solo cello*. Ph.D. in Art History. Thesis. P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine.

8. Kupriianenko, E. B., 2010. *The viola in a polytimbral chamber-instrumental ensemble of the Austro-German tradition (late baroque – J. Brahms)*. Ph.D. in Art History. Abstract of Thesis. I. P. Kotlyarevsky Kharkov State University of Arts.

9. Palshkov, B. B., 1971. *The features of orchestral performance and questions of orchestral viola-player training methods*. Ph.D. in Art History. Abstract of Thesis.

P. I. Tchaikovsky Kyiv State Conservatory.

10. Palshkov, B. B., 1982. *Osoblyvosti zvukovydobuvannia ta intonuvannia na alti* [The features of sound production and intonation on the viola]. Kyiv: Muzychna Ukraina.

11. Riley, M. W., 1993. *The history of the viola*. Vol. 1. Michigan: Braun-Brymfield, Ann Arbor.

ANTON HORODETSKYI

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7205-6981>

Ph.D. in Art History, Senior Lecturer

at the Department of String and Bow Instruments

at P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine

(Kyiv, Ukraine)

antonvgorodetsky@gmail.com

VIOLA CLASS AT THE TCHAIKOVSKY NATIONAL MUSIC

ACADEMY OF UKRAINE: SCIENTIFIC VECTOR OF DEVELOPMENT

To write the article, the author studied numerous dissertation researches devoted to various issues of viola performance, carried out by teachers and students of the department of the bowed string instruments at the P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. It was found that, despite the colossal potential of timbre and expressive possibilities, the viola for a long time remained in the shadow of its closest relatives from the string-bowed family - primarily in the aspect of solo performance. The path of the viola to recognition as an equal solo instrument is described, which began during Romanticism in the second half of the 19th century, gained rapid momentum in the first half of the 20th century, and, in fact, continues today. It is emphasized that the introduction of viola issues into scientific and musical circulation is one of the means of cultural propaganda of the instrument, along with its performance presentation. The presence of scientific potential among viola players is indicated, because in the period from 1971 to the present day, 9 candidate theses were defended in Ukraine, devoted to various problematic issues of viola performance, of which 5 were carried out by teachers and students of the viola class of the P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. The author provides information on the biographies of viola musicologists and characterizes each dissertation research. The relevance and progressiveness of the research topic, which is often ahead of its time, is noted. The importance of the further continuation of scientific research in the field of viola performance is emphasized. It has been proven that the department of bowed string instruments of the P.I. Tchaikovsky National Academy of Music of Ukraine today is not only a quantitative, but also a qualitative leader in the field of viola performance research.

Keywords: *viola, department of bowed string instruments at the P. I. Tchaikovsky National Academy of Music of Ukraine, musical performance, dissertation, instrumentalism, Ukrainian musicology.*

Стаття надійшла до редакції 11.04.2024 р.